

Huizenbouw rondom Batouri

In 1983 zijn ook Jan en Wilma met hun kinderen Bram van vier jaar en Marlies van zes maanden oud, in Batouri gearriveerd. Jan is er als bouwkundig adviseur aangesteld bij de Génie Rurale. Wilma heeft haar verloskundigenpraktijk in Nederland voorlopig vaarwel gezegd, en neemt in Batouri de zorg voor hun kinderen op zich. Het kwartier maken in Batouri is, met kleine kinderen, een heel avontuur. Het huis dat voor hen is bestemd, is weliswaar spiksplinternieuw, maar... zo schrijft Jan in zijn brief van juni 1985: *'Ons huis zag er aan de buitenkant heel aardig uit, maar bij nadere inspectie binnen ontbrak er wel het een en ander, waaronder een keuken, en er was geen water. De vloeren bestaan uit enkel cement. De deuren hangen veelal scheef en vertonen grote kieren. Maar alles went en nu na zeven weken moet ik bekennen dat die cementen vloer mij al niets meer doet en ik heb geen oog meer voor of iets mooi is of niet; als het maar schoon is! Het zitten zonder water met twee kleine kindertjes en buiten 40 graden was wel even afzien. De potjes Olvarit waren op, op de lokale markt niet te krijgen en in Bertoua is alle babyvoeding over de datum, dus gingen we over op vier maal borstvoeding om Marlies in conditie te houden.'*

Traditioneel huis in aanbouw, met gevlochten palmladeren voor het dak.

Ook stoelen en een tafel ontbreken nog, en voor een wiegje voor de kleine meid, worden ze naar het overheidsziekenhuis verwezen. Onze verbazing is groot, als we het meegekregen spijlenbedje schoonmaken. Het originele verpakkingsmateriaal blijkt nog om de spijlen te zitten. Het bedje is nooit gebruikt, want kinderen die zijn opgenomen in het ziekenhuis, slapen hier lekker dicht bij moeder in bed of samen op een matras op de grond.

Jan heeft als werkopdracht, de woningbouw in de dorpen rondom Batouri te verbeteren. Dit project moet een voorbeeldfunctie zijn. Als er eenmaal een paar goede huizen in een dorp zijn gerealiseerd, zo wordt gedacht, dan volgt de rest vanzelf. In plaats van een hut te bouwen van plaatselijke materialen als boomstammetjes, leem en een dak van gevlochten palmladeren, wordt een nieuw, duurzamer type huis geïntroduceerd. Maar dat is makkelijker gezegd dan gedaan. De plaatselijke materialen zijn gratis uit het oerwoud om de hoek te betrekken en iedere dorpling beheerst die techniek. De nieuwe spullen kosten daarentegen veel geld.

Slechts eenmaal per jaar, bij het uitbetalen van de tabak-, cacao- of koffieopbrengsten heeft een boer wat contanten. Het duurt daarom

vaak wel zo'n vijf jaar, voordat het nieuwe huis klaar is. Ruim vóór het uitbetalen moet Jan de dorpen gaan 'sensibiliseren', oftewel hen warm maken voor het bouwen van een écht huis. Het zuurverdiende geld is anders al snel uitgegeven aan andere zaken, het lijkt wel te branden in de zakken van de boer, die zich één keer per jaar rijk voelt. Verder is het noodzaak, om meerdere boeren per dorp bereid te vinden om tegelijk een huis te gaan bouwen. Het is niet alleen efficiënt, het overdragen van kennis aan meerdere boeren tegelijk, maar het voorkomt ook sociale spanningen. Want het bouwen van een echt huis wil nog wel eens jaloezies geven bij andere dorplingen, waardoor de sfeer in zo'n klein dorp

Vrouwen dragen water aan voor het mengen van het leem

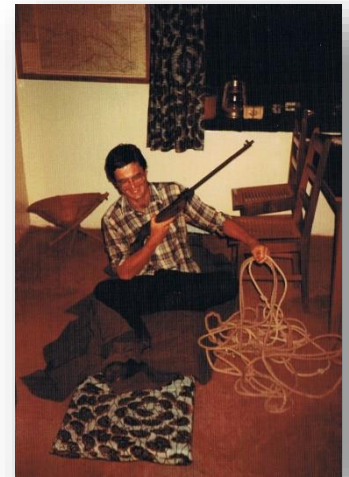
gespannen raakt. Dorpelingen denken dan vaak, dat bouwers zich willen losmaken van de rest van het dorp en dat ze rijk(er) zijn. Dat is niet het geval, alleen wordt hun zuurverdiende geld efficiënter ingezet. Dit soort jaloezie is nogal ondermijnend, en smooft regelmatig nieuwe initiatieven in de kiem. Dit mechanisme is voor ons, westerlingen, onbegrijpelijk. Waar in Nederland het bestellen van een nieuwe badkamer meestal leidt tot meerdere nieuwe badkamers in de straat (vooruitgang!), is dat in Batouri juist het omgekeerde: het wekt jaloezie, wat soms leidt tot beschadiging van mensen en/of hun bezittingen. Dit frustrleert de ontwikkeling van het land nogal en vraagt heel wat stuurmanskunst en geduld van ons, ontwikkelingswerkers.

Stenen persen, jong geleerd is oud gedaan

gendarmes hoef je hier niet veel te verwachten. Hij is dus naar een soort helderziende gestapt, een 'sorcière', en die heeft gezegd dat we a.s. dinsdag op de loer moeten gaan liggen, dan komen ze namelijk weer terug volgens haar. Dan kunnen ze op heterdaad worden betrapt. Dat wordt een spannende bedoening, maar ik moet het eerst nog zien. Voor hetzelfde akkefietje moet ik morgenmiddag naar het politiebureau om aangifte van de diefstal te doen. Mijn nachtwaker zal ik waarschijnlijk ontslaan, die slaapt meer, dan dat hij waakt, dus daar heb ik niet veel aan. Zo is iedere dag hier weer één grote verrassing'.

Die nachtwaker is mij aangeraden door, en wordt betaald door SNV. Een vrouw alleen, dat vindt men hier een rariteit, in Kameroen slaapt men gemiddeld met meer dan tien personen in een hut of huis. Gewapend met een speer, zit mijn nachtwaker, zodra het donker wordt, wakend voor mijn deur, althans, dat is de bedoeling. Maar die eerste nachtwaker slaapt dus meer dan dat hij waakt. Jan en Harm, een landbouwkundige waarover later meer, komen die nacht bij mij in huis waken. Gewapend met een geleend jachtgeweer (weliswaar zonder munitie, het is alleen ter afschrikking) en slaapzakken, slapen en waken zij die nacht afwisselend in mijn woonkamer. Ik heb zelden zo rustig geslapen! Maar er is helaas geen dader te bespeuren die nacht.

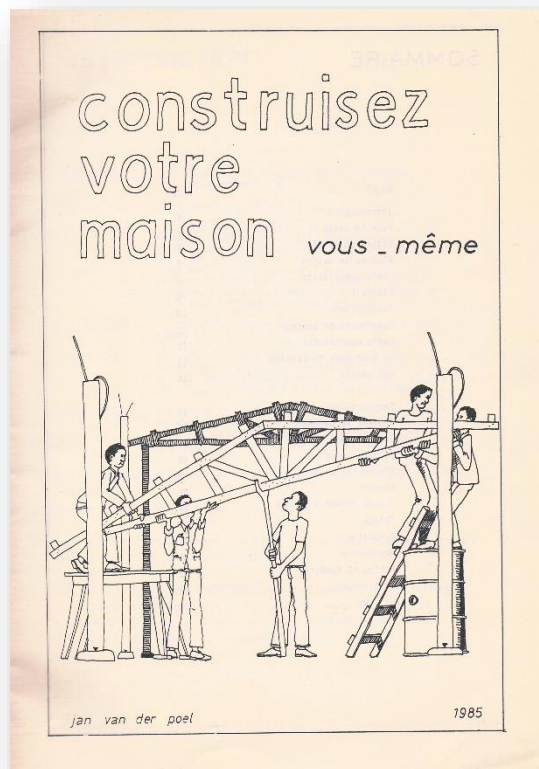

Jan installeert zich met zijn jachtgeweer

De bedoeling is, om de dorpeelingen een aantal elementaire technieken bij te brengen waarmee ze in groepsverband een nieuw type woning kunnen bouwen: een van betonpalen en zelf geperste stenen opgetrokken huis, dat is voorzien van houten spanten met een golfplaten dak. Kosten indertijd: f 6000,00. Dat golfplaten dak voorkomt dat de bewoners 's nachts hun bamboebed heen en weer moeten schuiven, op zoek naar een niet-lekkend stuk palmladeren dak tijdens de zware moessonregens. De hele familie helpt mee met de bouw. Allereerst moeten er stenen worden verzameld, ter versterking van de fundering en de vloer. Vervolgens moeten er metselstenen worden geperst van de rode aarde, waaruit de hele Kameroense bodem bestaat. De benodigde pers kun je lenen bij Jan, en de stenen worden in de zon gedroogd.

Jan zet zijn kennis tijdens verloren uurtjes op papier. Het zo ontstane stripboek vol duidelijke bouwtekeningen vindt gretig aftrek en wordt, vóór zijn vertrek eind 1985, zelfs uitgegeven in Yaoundé. Er komt geen opvolger voor Jan. De bouwkundigen in Oost-Kameroen vinden dat dat geen meerwaarde meer heeft. In veel dorpen is nu de kennis voorhanden om duurzame huizen te kunnen bouwen. Maar of het ook zo heeft gewerkt? Door de wereldwijde economische crisis eind jaren 80 en de daarmee gepaard gaande stijgende prijzen van bouwmaterialen als cement en golfplaten, wordt de bouw van een echt huis meer dan ooit een toekomstdroom voor de dorpsbevolking. Al horen we anno 2019 dat er heel wat degelijke huizen te vinden zijn in de dorpen in het departement. Zó werkt ontwikkelingswerk.

Ria Verbeek
©Terug naar Batouri
November 2019

Het 'stripboek' met bouwtekeningen